

Kunskapsstyrning för hälso- och sjukvården
Högspecialiserad vård
NHV-ansokan@socialstyrelsen.se

Ansökningsförfrågan angående att bedriva viss vård vid trakealkirurgi som nationell högspecialiserad vård

Socialstyrelsen utlyser härmed möjligheten för samtliga regioner att ansöka om tillstånd att bedriva nationell högspecialiserad vård inom vårdområdet trakealkirurgi.

Bakgrund

Socialstyrelsen har den 9 december 2025 beslutat att viss vård vid trakealkirurgi, enligt definition nedan, ska utgöra nationell högspecialiserad vård och bedrivas vid fyra enheter som ska ansvara för bedömning och kirurgi på cervikala trakea, varav två enheter även ska utföra de kirurgiska ingreppen på thorakala delen av trakea (tumörer och låga stenoser) och eventuell trakeobronkoplastik.

Definition

Vuxna patienter med nedanstående tillstånd i trakea ska remitteras till nationell högspecialiserad vårdenhet för ställningstagande till trakealkirurgi

1. Benigna och maligna tumörer som utgår från eller engagerar trakea, inklusive carina
2. Strukturella förändringar av statisk typ i trakea som efter upprepade endoskopiska behandlingsförsök har kvarstående luftvägsproblem.
3. Strukturella förändringar av dynamisk typ i trakea och huvudbronker

Efter beslut om öppen kirurgi, ska sådan utföras vid nationell högspecialiserad vårdenhet.

Minst en uppföljning efter kirurgi ska ske av NHV-enheten. Uppföljningen kan ske antingen digitalt eller fysiskt.

Vid svårare komplikationer ska patienten återremitteras till opererande NHV-enhet.

Förtydliganden till definitionen

Med strukturella förändringar av statisk typ menas exempelvis trakealstenos, subglottisk stenos, fistlar, ärrbildningar, atrofier efter intubation eller trakeostomi.

Med strukturella förändringar av dynamisk typ menas exempelvis trakeobronkomalaci/EDAC (Excessive Dynamic Airway Collapse).

Avgränsningar till definitionen

Följande områden, med stark koppling till definitionen, ingår ej i definitionen och ska ej koncentreras på nationell nivå men kan remitteras till NHV vid behov:

- Barn
- Patienter inom ramen för NHV avancerad esofaguskirurgi med fistlar till trakea eller huvudbronker diskuteras huvudsakligen på konferens för esofaguskirurgi, men diskussion kan även behöva ske på NHV-enhet för trakealkirurgi.
- Patienter med thyreoideacancer med misstänkt trakealengagemang diskuteras huvudsakligen på regional konferens, men diskussion kan även behöva ske på NHV-enhet för trakealkirurgi
- Patienter inom ramen för NHV avancerad esofaguskirurgi med seneffekter (andningssvårigheter) i vuxen ålder efter tidigare behandling för esofagusatresi diskuteras huvudsakligen på konferens för esofaguskirurgi, men diskussion kan även behöva ske på NHV-enhet för trakealkirurgi.

Tillståndprocessen

Det är Nämnden för nationell högspecialiserad vård (nämnden) som beslutar om vilken eller vilka regioner som beviljas tillstånd att bedriva nationell högspecialiserad vård samt beslutar om de särskilda villkoren för tillståndet. En sakkunniggrupp har fått i uppdrag av Socialstyrelsen att utreda och ge förslag på vilken hälso- och sjukvård som ska utgöra nationell högspecialiserad vård och hur många enheter sådan vård ska bedrivas på. Socialstyrelsen har remitterat sakkunniggruppens utredning. För de särskilda villkor som föreslås, se bilaga 1. De särskilda villkoren för aktuellt tillstånd kan komma att justeras av nämnden när beslut om tillstånd fattas.

Regionen ska även uppfylla de generella villkoren som framgår av 4 kap. Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2018:48) om nationell högspecialiserad vård.

Inför nämndens beslut kommer Socialstyrelsen att inhämta ett yttrande från en särskild beredningsgrupp.

När nämnden fattar beslut om vilken eller vilka regioner som ska få tillstånd att bedriva nationell högspecialiserad vård ska patientens bästa vara utgångspunkten vid bedömningen (se prop. 2017/18:40 s. 51 f.). Även systemkonsekvenser t.ex. påverkan på akutsjukvården, patienttransporter samt utbildning och forskning får beaktas vid en fördelning av tillståndet/tillstånden om det är för att säkerställa patientens bästa.

Hur ansökan om tillstånd görs

- Fyll i ansökningsblanketten
- Till ansökan bifogas en verksamhetsplan
- Ansökan ska ha inkommit till Socialstyrelsen **senast den 30 april 2026** på adress Socialstyrelsen, 106 30 Stockholm eller NHV-ansokan@socialstyrelsen.se. Märk ansökan med det tillstånd som ansökan gäller.

Om en region avser att ansöka om flera tillstånd ska regionen fylla i en ansökningsblankett och verksamhetsplan för varje tillstånd.

Kontakt

Vid eventuella frågor eller funderingar kring ansökningsförfarandet kontakta: NHV-ansokan@socialstyrelsen.se

Bilaga 1-Förslag till särskilda villkor- viss vård vid trakealkirurgi

Kritisk personalkompetens

Samtliga specialister/professioner i det multidisciplinära teamet ska ha specifik erfarenhet/kunskap/kompetens inom det definierade området:

- Specialist i öron- näs- och halssjukdomar
- Specialist i thoraxkirurgi
- Specialist i bild och funktionsmedicin
- Specialist i lungmedicin
- Specialist i anestesi och intensivvård
- Specialist i foniatri, röst- och talrubbningar
- Specialist i foniatri, röst- och talrubbningar alternativt specialist i öron-näs- och halssjukdomar med kunskap inom endoskopiska larynx- och trakealinterventioner inklusive stentinsättning, laserbehandling, dilatation med ballong med mera
- Logoped
- Sjuksköterska
- Undersköterska

Andra kompetenser eller förutsättningar för att vården inom det definierade området ska kunna bedrivas

- Fysioterapeut
- Dietist
- Specialist i patologi
- Specialist i plastikkirurgi
- Specialist i klinisk fysiologi
- Specialist inom onkologi
- Koordinator

Kritisk utrustning eller lokaler

- ECMO-behandling
- Avancerad postoperativ avdelning

Övriga villkor

- NHV-enheten ska organisera en regelbundet återkommande nationell multidisciplinär konferens (MDK).
- NHV-enheten ska bidra till att forskning inom det aktuella sjukdomsområdet bedrivs.

- NHV-enheten ska verka för strukturerad uppföljning av vårdområdet, t.ex. genom kvalitetsregister.
- NHV-enheten ska ansvara för överrapportering till remitterande enheter och upprätta individuella vårdplaner.
- NHV-enheten ska följa upp patientrapporterade mått.
- NHV-enheten ska verka för framtagandet av ett vårdprogram.
- NHV-enheten ska samverka med angränsande vårdområden inom NHV såsom NHV avancerad esofaguskirurgi, NHV perifera luftvägsfistlar och NHV hjärtkirurgi på barn och ungdomar.